

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา
ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งหมด 1,510 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้จำนวนประชากรแล้วทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
ผู้วิจัยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) กำหนดผู้ให้ข้อมูล
3 กลุ่ม จากโรงเรียนขนาดเล็ก 5 อำเภอ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครู
จำนวน 23 คน คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำนวน 45 คน จำนวนทั้งสิ้น 73 คน
(ยุทธ ไภยวรรณ. 2546 : 109)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี ดังนี้

ช่วงที่ 1 เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

เป็นลักษณะคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก เป็นคำถามลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีค่าความเชื่อมั่น 0.87

ช่วงที่ 2 เครื่องมือ คือแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามและจัดเก็บด้วยตนเอง ซึ่งได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยความถี่ และร้อยละ

5.2 การวิเคราะห์ปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. **การสร้างรูปแบบในการพัฒนา** ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์ไปสร้างรูปแบบเพื่อพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยกระบวนการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 7 คน และนำข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบในการพัฒนา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในครั้งนี้ผู้วิจัย มีผลสรุป ดังนี้

ช่วงที่ 1 ปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1

1.1 ตามมาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ และเมื่อเรียงอันดับของปัญหา 3 อันดับแรกพบว่า ในการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานดังกล่าว ปัญหาอันดับแรกคือ ปัญหาความสามารถจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ มีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ มีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง และปัญหารู้จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดหมายของการจัดการศึกษา และปัญหาการจัดการเรียน

การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวคิดทักษะ กระบวนการทางภาษาไทย มีปัญหาอยู่ใน
อันดับปานกลาง

1.2 ตามมาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ / ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ
และมีครูเพียงพอ พบว่า ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ และ
เมื่อเรียงอันดับของปัญหา 3 อันดับแรกพบว่า ในการปฏิบัติงานของครูตามมาตรฐานดังกล่าว
ปัญหาอันดับแรกคือ สถานศึกษาขาดแคลนจำนวนครูตามเกณฑ์ภาระงานสอน มีปัญหาอยู่ใน
อันดับปานกลาง รองลงมาคือ ครูได้รับการพัฒนาในรายวิชาที่สอนไม่ต่ำกว่า 20 ชั่วโมง / ปี
มีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง และปัญหาครูได้สอนตรงกับความถนัดของตนเอง มีปัญหา
อยู่ในอันดับปานกลาง

ช่วงที่ 2 รูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียน
ขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 จะต้องดำเนินการจัดการอย่างเป็นระบบ
โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนา และควรใช้กระบวนการบริหารงานแบบเดมมิ่ง
(PDCA) ดังนี้

2.1 การวางแผน (Plan) ครูจะต้องศึกษารายละเอียดข้อมูลการปฏิบัติงาน และปัญหา
ของมาตรฐานด้านครู ซึ่งแต่ละสถานศึกษาย่อมไม่เหมือนกัน นำมากำหนดเป็นแผนการดำเนินงาน
ให้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ของแต่ละมาตรฐาน ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และ
ภารกิจของสถานศึกษา นอกจากนี้สิ่งสำคัญ คือในการวางแผนจะต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วม
ของบุคลากรในสถานศึกษาอีกด้วย

2.2 การปฏิบัติตามแผน (Do) ครูจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามแผนงาน และโครงการ
ที่กำหนดไว้ เป็นไปตามปฏิทินการปฏิบัติงาน

2.3 การตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงาน (Check) ครูจะต้องดำเนินการตรวจผล
การปฏิบัติ และติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

2.4 ประเมินและปรับปรุง (Act) โดยครูจะต้องมีการนำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติงาน
มาดำเนินการพิจารณาปรับปรุง แก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และปัญหา ซึ่งอาจจะมี
การเปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 จากการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาครู ตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา อภิปรายผลในแต่ละด้าน ดังนี้

มาตรฐานที่ 22 ปัญหาความสามารถจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ลัมพ์คิน (Lumpkin, 1991) ที่ได้วิจัยเรื่องผลการสอนทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีต่อความสามารถ ด้านคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาของนักเรียน เกรด 5 และ เกรด 6 ผลการวิจัยพบว่า เมื่อได้สอนทักษะการคิดวิเคราะห์แล้ว นักเรียนเกรด 5 และ เกรด 6 มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ไม่แตกต่างกับนักเรียนเกรด 5 ทั้งกลุ่มทดลอง และ กลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนเกรด 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในเนื้อหาวิชา สังคมศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ปราวธนา เกษน้อย (2540) ที่ได้วิจัยเรื่อง ผลของการเรียนแบบร่วมมือในวิชาสังคมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ในด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และในด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิชาสังคมศึกษา นักเรียน ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ มีค่ามัชฌิมเลขคณิต สูงกว่านักเรียนในกลุ่ม ที่เรียนแบบปกติ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05 นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับแนวคิดของสมนึก ปฎิพานนท์ (2542) ที่ได้วิจัยเรื่อง ผลของการเรียนการสอนด้วยวิธีสตอรี่ไลน์ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็น เพราะสภาพการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการ ที่มีจุดเน้นที่ต้องทำการประเมิน โดยเน้นที่ พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนจริง ๆ เน้นการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน เน้นคุณภาพผลงาน ของผู้เรียน ที่เกิดจากการบูรณาการ ความรู้ ความสามารถหลาย ๆ ด้าน ประเมินด้านความคิด เน้นความคิดเชิงวิเคราะห์ เน้นให้ผู้เรียนประเมินตนเอง และการมีส่วนร่วมในการประเมินของ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และครู

สรุปได้ว่า ปัญหาความสามารถจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา จะต้อง ทำงานประสานกัน เพื่อร่วมกันแก้ปัญหาดังกล่าว

มาตรฐานที่ 24 สถานศึกษาขาดแคลนจำนวนครูตามเกณฑ์ภาระงานสอน

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌ็อง-ฌัก กูว์แซง (2541 : 137) ที่ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อเพิ่มพูน หรือพัฒนาสมรรถภาพในด้านต่าง ๆ ตลอดจนปรับปรุงพฤติกรรม อันจะนำมาซึ่งการแสดงออกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพงศธร พิทักษ์กำพล (2540 : 7) ที่ว่าความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรจะช่วยให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ถูกต้องมากขึ้น ผิดพลาดน้อยลง และยังช่วยให้บุคลากรมีโอกาสพบปะกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ยิ่งเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ด้วยแล้ว โอกาสพบปะกันของบุคลากรย่อมมีน้อย ความคุ้นเคยสนิทสนมก็น้อยตามไปด้วย การได้พบปะกันเป็นประจำเกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันมากขึ้น แน่นนอนย่อมไม่มีผู้บริหารคนใดต้องการให้บุคลากรขาดความสามัคคี ซึ่งยังสอดคล้องกับหลักการพัฒนาบุคลากรของ สตูฟ และราฟเฟอร์ตี (Stoofs and Rafferty. 1961: 445) ที่ว่า การดูงาน เป็นการหาประสบการณ์จากหน่วยงาน เพื่อมาปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน และเป็นการพบปะกันระหว่างครู โดยการส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ที่สอนในระดับเดียวกันมาพบปะ ปรึกษาหารือกัน เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ก็สอดคล้องกับแนวคิดของชาญวิทช์ จันทรสุพิศ (2540) ที่พบว่า วิธีการพัฒนาบุคลากรโดยเน้นให้การเรียนรู้เป็นรายบุคคล และการให้การเรียนรู้ด้วยตนเอง และใช้เทคนิควิธีการพัฒนาการเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ และการศึกษาโดยตรงด้วยตนเอง มีการจัดการพัฒนาให้มีการพัฒนาบุคลากรในขณะที่ปฏิบัติงานเป็นส่วนใหญ่ และเลือกใช้กิจกรรมการสอนงานการศึกษา ดูงาน และการศึกษาจากงานที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เป็นกิจกรรมหลักในการพัฒนานอกนั้นมีการจัดการพัฒนานอกเวลาทำงาน มีกิจกรรมที่จัด เช่น การฝึกอบรม การร่วมสัมมนา การทัศนศึกษา และ การศึกษาต่อ ซึ่งมีการปฏิบัติค่อนข้างน้อย ในขั้นปฏิบัติตามแผนพัฒนาบุคลากร ผู้ปฏิบัติส่วนใหญ่ปฏิบัติตามแผนพัฒนาบุคลากรที่วางไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ กัฟ (Guff. 1975 : 16) ที่กล่าวถึงแนวคิดในการพัฒนาบุคลากร ไว้ว่า อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาต้องทำงานในสถาบันนานไม่ค่อยมีการโยกย้าย หรือเปลี่ยนงานจึงจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงสมรรถภาพในการทำงาน การถ่ายทอดความรู้เพื่อความสนใจ และความสามารถประจำตัว เป็นการช่วยให้อาจารย์ได้ตื่นตัวในวิชาชีพของตน โดยเฉพาะในด้าน

การเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัญหาด้านนี้เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับมาตรฐานอัตรากำลังครู ในสถานศึกษา การจัดโครงสร้างระบบบริหาร เมื่ออัตรากำลังในระบบบริหารไม่เพียงพอ ครูผู้สอน ที่มีอยู่จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ในรูปแบบ ต่าง ๆ อยู่เสมอ

สรุปได้ว่า ในมาตรฐานที่ 24 ปัญหาที่พบคือ จำนวนครูกับภาระงานสอน ซึ่งทั้งหมด ก็เกี่ยวกับการพัฒนาครู ในปัจจุบันครูมีภาระงานเพิ่มมากขึ้น จึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้าน การเรียนการสอนได้เต็มที่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อตัวเด็ก ดังนั้นในการแก้ปัญหาดังกล่าว จึงต้องรู้จักวิธีการสอนแบบบูรณาการ นำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด

ช่วงที่ 2 รูปแบบการพัฒนาครู ตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียน ขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1

2.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการพัฒนาครูตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ตามมาตรฐานที่ 22 เสนอว่า รูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพ การศึกษา ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน การ ตรวจสอบ/ ประเมินผล และการลงมือแก้ไข/ ปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทแซนเนน- มอร์เรน และคนอื่น ๆ (Tschannen-Moran and others. 2000) ที่พบว่า การดำเนินงานเพื่อ พัฒนาโรงเรียน โดยใช้การรวมพลัง ทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนการ ปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาในการดำเนินงาน และการปรับปรุงการดำเนินงาน จะส่งผล ทำให้เกิด องค์การแห่งการเรียนรู้ ผลจากการดำเนินงานแบบรวมพลังทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โรงเรียนพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยสมบูรณ์ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริชาติ วงษ์ใหญ่ (2543) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน มัธยมศึกษาทุกสังกัดในเขตการศึกษา 6 ระหว่างปีการศึกษา 2542 – 2543 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 ตามวงจร PDCA พบว่า ภาพรวมของโรงเรียนมัธยมศึกษา มีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในตาม วงจร PDCA โดยมีโรงเรียนปฏิบัติด้านการวางแผนอยู่ในเกณฑ์สูง ส่วนด้านการลงมือปฏิบัติ ตามแผน การตรวจสอบหรือประเมิน และการลงมือแก้ไขปรับปรุง มีโรงเรียนปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ ไม่สูงนัก

2.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อการพัฒนาครูตามมาตรฐาน การประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์

เขต 1 ตามมาตรฐานที่ 24 เสนอว่า ในปัจจุบันภาระหน้าที่ของครูมีภาระงานเพิ่มมากขึ้น จึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอนได้เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2539) ผลการวิจัยพบว่า จำนวนวุฒิ และภาระหน้าที่ของครู มีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และยังสอดคล้องกับวิชัย ตริเหล็ก (2542) ผลการวิจัยพบว่า การขาดแคลนบุคลากรเป็นปัญหา และอุปสรรคในการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากบุคลากรไม่มีเวลา ไม่เห็นความสำคัญ และไม่ให้ความร่วมมือ

จากการค้นพบปัญหาการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้ง 2 มาตรฐาน ตลอดจนความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้ง 7 คน นำมาประมวลสังเคราะห์เป็นรูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 มีข้อสรุป ดังนี้

การพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา มี 4 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผนพัฒนาครู โดยจัดทำแผนพัฒนาครูให้สอดคล้องกับปัญหาในมาตรฐานที่ 22 และมาตรฐานที่ 24
2. การปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาครู โดยจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง แต่งตั้งผู้รับผิดชอบ พร้อมกำหนดภารกิจ และกิจกรรมต่าง ๆ ให้ชัดเจน
3. การตรวจสอบ/ ประเมินผล โดยกำหนดเกณฑ์/ มาตรฐานการประเมิน จัดทำแบบประเมินผล
4. การปรับปรุง แก้ไข/ ติดตามการพัฒนาครู โดยมีการประเมินผลตามแผนที่วางไว้ เพื่อที่จะต้องแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินงาน และพัฒนาต่อไป มีการติดตามผลการปฏิบัติงาน เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ว่าปัญหาการพัฒนาคู่นั้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะ

การศึกษารูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ในครั้งนี้ มีประเด็นที่สามารถนำไปประกอบการพิจารณาการดำเนินงานพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครู ควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการแสวงหาความรู้ เทคนิควิธีการ ในด้านการวัดผลประเมินผล และแนวทางพัฒนาผู้เรียน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้มีการสนับสนุนการพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายในเรื่องการเกลี้ยอัตรากำลังครู ในสถานศึกษาให้ชัดเจน เพื่อเป็นการช่วยเหลือสถานศึกษาที่ขาดแคลนอัตรากำลังครู หรือมีนโยบายอื่น ๆ ที่นำมาบูรณาการในการแก้ปัญหาด้านอัตรากำลังครู

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการพัฒนามาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1 เพื่อปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาครูตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1
2. ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริม และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541 :3-4) ที่กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกกฎกระทรวงใช้บังคับแก่สถานศึกษา ตามมาตรา 18 (2) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 2 หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ข้อ 6 ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา ที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา ท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมในเรื่องการพัฒนาด้านการ

จัดประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของเมนเจส และลีวินสัน (Menages and Levinson. 1980) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องวิธีการปรับปรุงการสอน วิธีเหล่านี้ได้ผลเพียงใด โดยจำแนกกิจกรรมออกเป็น 5 ชนิดด้วยกัน คือ การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดสรรทุนอุดหนุน การประเมินผลการสอน และ

การสอนจุลภาค พบว่า ผู้ที่ผ่านโปรแกรมการปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นภารกิจที่จำเป็น

วัตถุประสงค์ชัดเจน โอกาสที่เหมาะสม และการลงมือปฏิบัติจริงจะทำให้เกิดการดำเนินงาน

พัฒนาคุณภาพครู เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างสัมฤทธิ์ผล

1. ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล มีขั้นตอนคือ (1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (2) การสร้างหลักสูตรเสริม (3) การตรวจสอบประสิทธิผลของหลักสูตร (4) การปรับปรุงแก้ไข ผลการวิจัยพบว่า ได้มีการนำข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการจัดกลุ่ม สนทนาจากผู้บริหาร และอาจารย์พยาบาล เพื่อกำหนดทักษะการคิด และได้นำข้อมูลพื้นฐานมา กำหนดโครงสร้างหลักสูตร หลักสูตรประกอบด้วย หลักการเหตุผล แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนา หลักสูตรเสริม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม และโครงสร้างหลักสูตรเสริมมีการประเมินโครงสร้าง หลักสูตรเสริม และยังสอดคล้องกับแนวคิดของกิตติพศ ศิริสูตร (2538) ที่ได้วิจัยเรื่อง การนำ ภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่าการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ ในการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น อยู่ในลักษณะการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำ เนื้อหาวิชา และรายวิชาขึ้นใหม่ ส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากครูผู้สอนไม่มีความรู้ ความ เข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรเพียงพอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของวราภรณ์ บางเลี้ยง (2535) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ ท้องถิ่นของหน่วยงานในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผลการวิจัย

พบว่า การดำเนินงานในลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ จากสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ลงไปตามลำดับจนถึงโรงเรียน กลุ่มประสบการณ์ที่ปรับให้สอดคล้องกับท้องถิ่นส่วนใหญ่ ได้แก่ กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ซึ่งเป็นการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ ทักษะในการพัฒนาหลักสูตรของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและแหล่งเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กิจกรรมที่เป็นหลักสูตรเสริม ไม่ว่าจะ เป็นหลักสูตรท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ต้องจัดขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต

2. ปัญหาจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดหมายของการจัดการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโคลัมโบ (Colombo.2000) ที่ได้วิจัยเรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ ต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่าผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรมีความเข้าใจ เพราะเป็นหน้าที่ หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นช่วยพัฒนาการอ่าน การพัฒนาหลักสูตรต้องใช้ทั้งบุคคลที่อยู่ภายในและภายนอกสถานศึกษามาช่วยพัฒนาหลักสูตร และโครงสร้างของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจะต้องให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่มีผลต่อหลักสูตร ผลของการใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่จะทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน ครูต้องเป็นผู้แนะนำเนื้อหาของหลักสูตร และแบบฝึกของหลักสูตร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของอูตส์ห์ พาสกุล (2531) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูประถมศึกษาที่เกี่ยวกับการปรับหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคของครูผู้สอนในการปรับหลักสูตรประถมศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น คือ ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรที่ดีพอ เอกสารประกอบหลักสูตร มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของครู ขาดแหล่งบริการทางวิชาการ ขาดแคลนงบประมาณ และครูผู้สอน ส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ หน่วยงานไม่ได้ให้ความสำคัญกับภารกิจด้านนี้ โดยเน้นในเรื่องการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น ซึ่งทั้งนี้ การรู้จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และจุดหมายของการจัดการศึกษาของครูผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญ

3. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวคิดทักษะ กระบวนการทางภาษาไทย

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง โดยเฉพาะการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมจิตต์ สิทธิราช และ คนอื่น ๆ (2542 : 7 – 8) ที่ได้กล่าวว่า การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (Child – Centered Development) เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งปวง และยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อมั่นว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องช่วยกันกระตุ้น เอื้ออำนวย ความสะดวก และส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาจนเต็มศักยภาพ และมีคุณภาพได้มาตรฐาน เพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และร่วมมือพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ แนวคิดในเรื่องนี้ยังสอดคล้องกับ เข็มเพชร กำหม่อม (2543) ได้วิจัยเรื่องความเข้าใจ มาตรฐานการศึกษา ด้านกระบวนการของ บุคลากรตามนโยบาย การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเข้าใจมาตรฐานการศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐานพบว่า มาตรฐานที่ 2 มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรขั้นพื้นฐาน และความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง มาตรฐานที่ 3 มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมีความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง และมาตรฐานที่ 4 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการศึกษามีเป้าหมายที่สำคัญที่สุด คือ การจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุด ตามศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งผู้ที่มิบทบาทสำคัญก็คือ ครู ที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของการเรียนการสอนอย่างแท้จริง โดยต้องถือว่า แก่นแท้ของการเรียน คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องเปลี่ยนจากการยึดที่วิชา เป็นยึดที่ผู้เรียน หรือที่เรียกว่า ผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ครูได้รับการพัฒนาในรายวิชาที่สอนไม่ต่ำกว่า 20 ชั่วโมง / ปี

จากผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2536 : 8 – 9) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรว่า การพัฒนาครูผู้สอนเป็นนโยบายที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง เพราะ ผลผลิตหรือผลงานของหน่วยงานจะดีหรือไม่ดีนั้น ต้องเกิดจากผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ ความสามารถ เพราะฉะนั้นทุกหน่วยงาน จึงถือว่าโครงการพัฒนาครูผู้สอน จึงเป็นโครงการหนึ่งที่จะต้องปฏิบัติให้ได้ผลดีที่สุด 4 ประการคือ (1) เพิ่มทักษะในการทำงานให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (2) เพิ่มผลผลิตขององค์กร (3) เพิ่มความคล่องตัว และการปรับตัวของผู้ปฏิบัติงาน และ (4) เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร ประโยชน์ที่หน่วยงานมอบให้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2541 : 16 -19) ที่ได้จัดทำแผนปฏิบัติการหลักในการพัฒนาครู ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) คือ ให้มีคณะกรรมการข้าราชการครู เป็นองค์กรกลางพัฒนาข้าราชการครู ในสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดนโยบาย หลักเกณฑ์และวิธีการในการพัฒนาข้าราชการครูทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพครู โดยมุ่งให้ข้าราชการครูทุกคนได้รับการฝึกอบรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ในเวลา 2 ปี และยังคงสอดคล้องกับแนวคิดของ เวกซ์เลย์และลาธัม (Wexley and Latham 1981 : 4 – 5) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า เพื่อเป็นการเพิ่มทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ และมีการตัดสินใจที่ดีขึ้น และเพื่อจูงใจบุคลากรให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ดีขึ้น เพราะหากบุคลากรมีความรู้ และทักษะในการทำงาน แต่ขาดการจูงใจในการทำงาน ก็จะไม่สามารถนำความรู้ และทักษะมาใช้ในการปฏิบัติงาน ได้อย่างเต็มความสามารถ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัญหาในด้านนี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูผู้สอน ความจำเป็นในการพัฒนา ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทศนคติที่ดีในการทำงาน เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

5. ครูได้สอนตรงกับความถนัดของตนเอง

ผลการวิจัยพบว่า มีปัญหาอยู่ในอันดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารภรณ์ พลเยี่ยม (2542) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพ การศึกษา ระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ปัญหาที่สำคัญที่พบ คือ ด้านการเรียน การสอน ระบบสรรหา และอำนวยการไว้ซึ่งอาจารย์ที่มีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ประสพการณ์ คุณธรรม จริยธรรม ยังไม่ดีเท่าที่ควร คณาจารย์ที่ยังไม่มีตำแหน่งทางวิชาการสูง

ถึงร้อยละ 25 หน่วยงานที่รับผิดชอบในการให้คำปรึกษาในการประกอบอาชีพ การทำงานทำแก่นักศึกษาไม่เพียงพอ นอกจากนี้แล้ว ยังสอดคล้องกับแนวคิดของเข็มเพชร กำห่อม (2543) ที่ได้ศึกษาความเข้าใจมาตรฐานการศึกษา ด้านกระบวนการของบุคลากรตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ระดับความเข้าใจมาตรฐานการศึกษาของผู้บริหาร และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ตามรายมาตรฐานพบว่า มาตรฐานที่ 6 มีการพัฒนาครูและบุคลากรอื่นให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้เต็มศักยภาพ ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ส่วนครูผู้สอนมีความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับครูโดยตรงทั้งสิ้น ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องทำหน้าที่ ในการอบรมสั่งสอนนักเรียน ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ในทุก ๆ ด้าน ครูจึงต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีคุณวุฒิ และได้สอนตรงตามความถนัดของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Nakhon Sawan Rajabhat University